

faktury na obnosy od 10 zl. až do 50 zl. podlehají poplatku 1 kr. za arch, při obnosech vyšších pak 5 kr. (zák. ze dne 8. března 1876 č. 26 ř. z. a ze dne 9. února 1850 č. 50 ř. z.). Účty, které se mají předložiti soudu, jest kolkovati, nepřevyšuje-li předmět sporný obnos 50 zl., kolkem 10 kr. ve případech ostatních kolkem 15 kr. (zák. ze dne 29. února 1864 č. 20 ř. z., výn. min. fin. ze dne 28. července 1883 č. 23016). Saldování účtu jest kolku prosto; předloží-li se však saldovaný účet soudu, neb užije-li se ho na místě kvitance u veřejné pokladny, dlužno jej kolkovati dle stupnice II. (p. s. 83 B 2. popl. zák.). Užije-li se účtu pouze ku prokázání passiv pozůstalostních, odpadá kolek z kvitování (výn. min. fin. ze dne 13. prosince 1871 č. 35393), a opatří se pouze 15 kr. z každého archu.

Kolek přepíše se aspoň jednou řádkou (leč ani nápisem ani podpisem); dovoleno jest však přepsati kolek jménem adresátovým, dnem a místem vydání (výn. min. fin. ze dne 15. října 1876, č. 19.279, výn. min. fin. ze dne 24. května 1877 č. 8500, rozh. spr. s. dv. ze dne 13. prosince 1881 č. 1233).

Falšování potravin.

Potraviny, k nimž náleží látky výživné, pokrmy a nápoje, stávají se zdraví lidskému škodlivými, nejsou-li požitelné, jsou-li padělány aneb falšovány. Úkolem státu jest: I. starati se o náležitou jakost potravin a zabráňovati, aby potraviny zdraví lidskému škodlivé dováženy nebyly na trh, II. trestati ty, kdož přestoupí předpisy vydané.

A) Zákonodárství nynější.

I. Na ochranu potravin vydány byly četné dekrety dvorní kanceláře, dvorní dekrety, výnosy ministerské a nařízení místodržitelská. O jakosti pečiva nařízeno, že musí vyrobeno býti z dobré a čisté mouky, náležitě vypečeno, nesmí býti vlhké, písečné, zápachu nepříjemného, ani stuchlé, trpké, nesolené, kyselé, příliš černé, cizími látkami promíchané, musí býti dobře spracováno a nesmí ani málo ani mnoho vykysáno býti (dek. dv. kanc. ze dne 25. ledna 1795 č. 48.566). Všichni živnostníci, kteří zabývají se výrobou a prodejem pokrmů, povinni jsou dbáti největší čistoty a jsou proto pod přísným dozorem příslušných orgánů (výn. min. ze dne 19. září 1848 č. 3075). Náhražky kávové do obchodu přicházející mají býti častěji prozkoumávány, neobsahují-li žádných příměsí lidskému zdraví škodlivých, a skládají-li se jen ze součástí prvním prozkoumáním určených (dv. dekr. ze dne 11. srpna 1812). Náhražky kávové smějí prodávati se jen v balíčkách s nápisem výrobcovým (dv. dekr. ze dne 20. října 1810 č. 31.547). Cukrovinky, cukroví, náhražky kávové a jiné věci poživné mohou baleny býti jen papírem bílým anebo papírem barveným barvami látkovými. Na tento obyčejný papír může býti přibalen papír barvou jinou zbarvený, když věci poživné nevlhnou, neměkknou, nerozplynou se a na papír se nelepí (nař. min. vn. a min. obch. ze dne 2. června 1877 č. 43 ř. z., ze dne 20. listopadu 1877 č. 105 ř. z.). Barev, které v sobě chovají kovy (vyjímaje železo), žluť pryskyřičnou, kyselinu pikrinovou aneb anilin, zapovězeno jest užívati ku věcem poživným (pokrmům a nápojům), počítaje v to devisy a ozdůbky vyráběné z tragantu, škrobu a cukru. Vůbec zakázána jest výroba věcí poživných, nádobí jídelního a kuchyňského z látek, jež zdraví lidské poškozují. Obchod, výčep a prodej předmětů takových jest zakázán (nař. st. min. ze dne 1. května 1866 č. 54 ř. z.). O neškodnost masa jako potraviny postaráno jest nařízeními zák. ze dne 29. února 1880 č. 35 ř. z., ze dne 29. února 1880 č. 37 ř. z., ze dne 24. května 1882

č. 51 ř. z., nař. min. ze dne 10. dubna 1885 č. 54 ř. z., zák. ze dne 14. srpna 1886 č. 171 ř. z. a zák. ze dne 17. srpna 1892 č. 142 ř. z. Dekret dvorní kanceláře ze dne 21. září 1835 (pol. sb. z. sv. 63 č. 154) obsahuje nařízení o zkoušení kořalky, je-li prosta přísady měděné neb jiné kovové. Zákonem ze dne 21. června 1880 č. 120 ř. z. a nařízením prováděcím min. vn., fin., obch. a orby ze dne 16. srpna 1880 č. 121 ř. z. upravena byla výroba a prodej vína umělého (viz čl. Víno umělé). Pivo staré, již vykvasené, zvětralé a k požívání nezpůsobilé nebo skoro již úplně kyselé, jež v pivovarech zvláštním způsobem technickým se ku prodeji a ku požívání připravuje, zakázáno jest jako věc zdraví lidskému škodlivou prodávati (dv. dekr. ze dne 29. července 1841 č. 17.204). Vyhláškou česk. míst. ze dne 11. října 1855 č. 43. z. z. zapovězeno jest užívati kohoutků měděných a mosazných při náradí pivním. Píp mosazných dovoleno jest upotřebiti při výčepu vína a piva, udržují-li se ve přesné čistotě, a orgány zdravotní mají čistotu píp mosazných přehlížeti (výn. st. min. ze dne 9. ledna 1866 č. 23.419).

II. Vinárníci, sládci, živnostníci, kteří pálí kořalku a jiné lihoviny, které jsou způsobem zdraví lidskému škodlivým připravovány, falšovány aneb zkaženy, jakož i výčepníci těchto nápojů (asice i bez jich přičinění — rozh. kass. s. dv. ze dne 23. března 1853, ze dne 28. prosince 1854, ze dne 1. srpna 1855 sb. »Adler-Clemens« 280, 624, 685) dopustí se přestupku (§ 403 tr. z.).

Za přestupek pokládá se všeliké přimísení neb falšování, kterýmž se již buď o sobě, nebo látkami, jichž se užilo, nebo přípravou nebo nádobami, kterýchž upotřebilo se ku přípravě a ke schování, jakékoli věci poživné sděliti může vlastnost zdraví škodlivá (§ 407 tr. z.). K těmto přestupkům náleží hlavně upotřebením minerálních barev ku pokrmům. Jmenovitě stihá se přiměsování kyseliny sírové anebo solné do octa (dv. dekr. ze dne 19. března 1812), výroba piva z látek škodlivých aneb falšování piva vápnem, křídou, sádrou, draslem, solí kuchyňskou, olovem a chmelovými náhražkami (nař. ze dne 1. března 1832 a ze dne 8. prosince 1826), falšování kořalky a rosolky pepřem bílým aneb tureckým, hřebíčkem, jíllem (nař. ze dne 24. září 1795), nakládání ovoce v octě, aniž by se dbalo opatrností při tom potřebných (výn. min. ze dne 19. září 1848 sb. z. s. č. 1183), škodlivá výroba všech druhů náhražek kávových (nař. min. ze dne 26. července 1804), míchání mouky zkaženou moukou aneb jinými látkami škodlivými (řád mlynářský ze dne 1. prosince 1814), schovávání pokrmů, zvláště cukrovaného ovoce, mastných a kyselých pokrmů, pak sýra v nádobách měděných aneb mosazných nepocínovaných aneb špatně pocínovaných (dv. dekr. ze dne 23. června 1829 č. 9827), barvení vajec škodlivými látkami (nař. ze dne 31. května 1800), okurek měděnkou (nař. ze dne 14. listopadu 1781), suchého ovoce oedenburského barvami minerálními (dv. dekr. ze dne 14. října 1825 č. 37.628), míchání listů vavřínových a nového koření s chebulinami (nař. ze dne 9. května 1825 č. 25.782), míchání soli vápnem aneb jinými látkami (nař. ze dne 25. června 1816 č. 23.147), upotřebením soli zbylé při výrobě sýra (nař. ze dne 20. ledna 1834 č. 40.644).

B) Osnova zákona o obchodu potravinami a jinými potřebami.

Nejdůležitější ustanovení této osnovy jsou:

I. Předmětem zákona jest obchod potravinami, prostředky kosmetickými, hračkami, čalouny, oděvem, náčiním a nádobím kuchyňským, nádobím k uschování potravin určeným, dále obchod vahami a mírami a jinými měřidly, užívání určitých barev při malování pokojů, a konečně obchod petrolejem (§ 1).

II. Orgány, jimž náleží pečovati o plnění zákonů, jsou:

1. Orgány dozorčí, kterýmiž jsou:

a) Orgány úřadů politických, po případě magistráty měst se vlastním statutem, jmenovitě zeměpanští lékaři okresní, jakož oni příseční orgánové samosprávných korporací, kteří jsou ku dozoru zemským zákonodárstvím určeni;

b) zvláštní zeměpanští orgánové dozorčí, kteří jsou vládou, která dříve opatří si dobrozdání dotyčného sněmu zemského, zřízení pro obor působnosti v záležitostech zákona tohoto a podlehají politickému úřadu zemskému (§ 2). Působnost a řád jednací stanoví vláda nařízením (§ 5).

2. Ústavy zkusné.

a) Státní ústavy zkusné mají prozkoumávati potraviny a předměty pro potřebu v zákoně uvedené. Působnost, metodu zkusnou, instrukce pro provozování živnosti, sazby poplatkové určí vláda. Vládě pro informace vědecko-odborné jest k ruce stálá rada ze zástupců vědy složená, která činí návrhy ve příčině vědecké a praktické způsobilosti odborníků, kteří mají zřízení býti při ústavěch zkusných, jakož i ve příčině průkazu způsobilosti pro úřad tento (§ 24 osnovy).

b) Ústavy ku zkoušení potravin a potřeb zřízené samosprávnými korporacemi jsou postaveny na roveň ústavům státním, srovnávají-li se jich stanovy s předpisy pro ústavy státní danými a byly-li výslovně vládou schváleny. (§ 25 osnovy).

c) Soukromníci smějí technické zkoušky za plat konati, mají-li k tomu povolení ministerstva vnitra (§ 32 osnovy).

III. Opatření preventivní:

a) Ministerstva příslušná mohou vydati na ochranu zdraví předpisy, které zakazují aneb omezují:

1. jisté způsoby úpravy, výroby, schovávání a balení potravin;

2. prodej potravin určité jakosti;

3. upotřebení některých látek a barev k úpravě hraček, čalounů, obleků a kosmetických prostředků, pak v § 1 uvedených náčiní a nádobí, dále měř a vah a jiných měřidel, jakož i živnostenský prodej a potřebu zboží, jehož úprava a jakost přiči se předpisům;

4. živnostenský prodej a chování na skladě petroleje určité jakosti (§ 6 osnovy);

5. živnostenský prodej, úpravu a chování na prodej předmětů, které jsou ku nápodobení nebo falšování potravin určeny, pak živnostenský prodej a úpravu potravin pod názvem, který nesrovnává se s jich skutečnou jakostí;

6. Ministerstvu vnitra přísluší dovolovati užívání látek, jichž se k úpravě náčiní kuchyňského, k uschování potravin, pak nádobí, misek vážkových, měř a jiných vážidel, kterých se užívá při potravinách, dosud nepoužívalo (§ 8 osn.).

b) Místnosti, ve kterých se předměty zákona tohoto prodávají, uschovávají, vyrábějí neb upravují, mohou býti orgány dozorčími prohlédnuty v obvyklých hodinách obchodních (§ 3 osn.).

c) Orgány dozorčí mohou z předmětů nalezených v místnostech a ze součástí, z nichž upravují se předměty tyto, pak z předmětů, které prodávají se na místech veřejných, na tržištích, na ulicích, vzít vzorky za účelem prozkoumání látek těchto (§ 3 osn.).

Vzorek odevzdá se ku technickému prozkoumání ústavu státnímu, v jehož obvodu působnosti leží obec, kde vzorek byl vzat. Orgány dozorčí mohou za tím účelem předsevzít i prohlídku místností (§ 26 osn.). Má-li ústav zkusný někoho v podezření z činu trestného, učiní trestní oznámení (§ 28 osn.).

d) Obchody, které zabývají se výrobou, úpravou nebo zpracováním aneb obstaráváním potravin, mohou býti beze vší příčiny občas prohlédnuty (§ 4 osn.).

IV. Tresty: §§ 9—23 zákona obsahují tresty na přestupky, přečiny a zločiny.

a) Přestupku se dopustí:

1. brání-li kdo vstoupiti do místnosti, vzít zkoušku, nebo prohlídku (§ 9 osn.);

2. jedná-li kdo proti nařízením §§ 6, 7 a 8 (§ 10);

3. napodobí-li aneb falšuje-li někdo potraviny za příčinou oklamání;

4. jestli kdo vědomě nebo z nedbalosti potraviny, které jsou napodobeny, falšovány, zkaženy, nezralé nebo které na ceně živné klesly, prodává v podobě a pod názvem, které mají za účel oklamati kupujícího;

5. kdo za účelem klamu potraviny pod nepravým názvem prodává a na prodej chová;

6. kdo vědomě nebo z nedbalosti potraviny, které jsou napodobeny, falšovány, zkaženy, nezralé, nebo které pozbyly hodnoty výživné, prodává, byť i o tom kupec věděl aneb věděti musel (§ 11 osn.);

7. kdo prodává z nedbalosti potraviny, které za příčinou oklamání nesprávně označeny jsou (§ 12 osn.);

8. kdo z nedbalosti potraviny, jež jsou do obchodu určeny, tak upravuje nebo konservuje, že jich požívání jest zdraví lidskému škodlivým, nebo kdo z nedbalosti předměty, jichž požívání zdraví lidské jest s to poškoditi, jako potraviny na prodej má, prodává, nebo do obchodu dává (§ 14 osn.);

9. kdo z nedbalosti nádobí kuchyňské, nebo náčiní a nádobí, jež slouží k uschovávání potravin, pak váhy a míry, jichž používá se při potravinách, tak vyrábí aneb upravuje, že použití těchto předmětů ku potřebě, ku které určeny jsou, aneb kterou lze předpokládati, může poškoditi zdraví lidské; kdo z nedbalosti tyto předměty, ač zná jich škodlivou jakost, prodává nebo na prodej má, kdo z nedbalosti předměty aneb vůbec náčiní sloužící ku přípravě potravin, které jsou do obchodu určeny, užívá způsobem zdraví lidskému škodlivým, ač jemu tento způsob při zachování povinné pozornosti znám býti mohl (§ 15 osn.);

10. kdo z nedbalosti prostředky kosmetické, hračky, čalouny, obleky tak vyrábí a upravuje, že potřeba, ku kteréž jsou určeny, aneb kterou předpokládati lze, jest s to lidské zdraví poškoditi. Kdo tyto předměty, ač mu při zachování povinné pozornosti známo býti mohlo, že jsou zdraví lidskému škodlivé, prodává neb na prodej má (§ 16 osn.).

b) Přečinem vinen jest:

1. kdo jednáje proti nařízení § 6 aneb 8, aneb dopustiv se činu dle §§ 11, 12, 14, 15, 16 zaviní těžký úraz tělesný aneb smrt člověka (§ 17 osn.);

2. kdo vědomě tak upravuje a konservuje potraviny pro obchod určené, že jich požívání jest s to lidské zdraví poškoditi; kdo vědomě předměty, jichž požívání s to jest poškoditi zdraví lidské, jakožto potraviny prodává, na prodej má nebo do obchodu dává; kdo vědomě kuchyňské nebo jiné v § 1 uvedené načiní, nádoby, míry a váhy, dále prostředky kosmetické, čalouny, oděvy tak vyrábí a upravuje, že jich potřeba, ku kteréž jsou určeny, neb kterou předpokládati lze, s to jest zdraví lidské poškoditi; kdo vědomě předměty druhu tohoto prodává, na prodej má nebo vůbec do obchodu dává nebo způsobem zdraví lidskému, škodlivým pro jiné používá (§ 18).

c) Zločinem stává se vinným, kdo dopustí se činu v § 18 uvedeného za okolností takových, že z toho nebezpečí pro život aneb zdraví lidí ve větším objemu vzniknouti může.

Přečiny a přestupky trestají se pokutami a vězením, zločiny pak žalářem. Tresty na svobodě mohou býti spojeny ještě s pokutami, s propadnutím zboží, které jest předmětem činu trestného a se ztrátou živnosti. Rozsudek může býti na útraty vinníka uveřejněn (§§ 20, 21). Řízení o přestupcích přísluší okresním soudům (§§ 22).

Fideikomis (svěřenství).

I. Historický vývoj.

Původ fideikomisů není dosud zcela jasný. Tolik jest však jisto, že má svůj základ ve právu německém, jež ode dávna řídilo se zásadou, že nemovitý statek rodině má býti zachován, což nejjasněji plyne z instituce t. zv. statků kmenových. Pokud tato myšlenka v lidu žila, nebylo třeba zvláštního ustanovení, že nemovitý statek má zůstat v držbě rodiny; teprve zeslabení této myšlenky a zejména rozšíření dědického práva ženského potomstva potřebu předpisu takového vyvolalo. Z prvu hleděno tu odpomoci zjednatí úmluvami v tom směru uzavřenými. O platnosti úmluv takových, jež se vyskytovaly zvláště u šlechty, nebylo nikdy pochybováno. Další pokrok sluší spatřovati v tom, že připuštěno bylo spojení nemovitého jmění s rodinou cestou jednostranného ustanovení. Podstatný vliv tu mělo právo lenní, v němž byla uznávána *successio ex pacto et providentia maiorum*, jakož i římsko-právní institut fideikomisární substituce. Z toho vysvítá, že toto zřízení teprve po úplné recepci římského práva pevného tvaru nabylo. A tak shledáváme rodinný fideikomis ve smyslu dnešním teprve od 17. století, zvláště od 30leté války.

Pokud jest správně tvrzení Pfaffa a Hoffmanna, že rodinný fideikomis byl přenesen do Němec ze Španělska, netřeba zde rozebírat. Proti dotyčnému tvrzení byly vysloveny mnohé pochybnosti, ačkoli se uznává, že instituce španělských majoratů měla značný vliv na vývoj zřízení fideikomisního. Z úvahy této vysvítá, že starší druhy fideikomisů byly vesměs fideikomisem reálním. Tak tomu bylo i v Rakousku. Základ k dnešnímu rakouskému zákonodárství fideikomisnímu byl položen již za Marie Teresie dv. rozh. ze dne 22. ledna 1763, dle něhož ku zřízení reálního fideikomisů se žádá povolení zemského úřadu, kdežto pekuniární fideikomis nevyžadoval žádné zvláštní formy.